
AUDIOVIZUÁLNÍ ŘEČ V KATECHEZI DĚTÍ A VE VÝUCE NÁBOŽENSTVÍ

Stručný průvodce pro práci s videem v katechezi dětí a ve výuce náboženství

Zpracováno podle publikace „Obraz a jeho úloha v katechezi“¹ a podle článku „Abrahám v katechezi dětí“².

Média se stala pro mnoho lidí hlavním prostředkem získávání informací. Formují a inspirují postoje jednotlivců a celých rodin. Na tuto skutečnost poukazoval papež Jan Pavel II. a vyzýval k tomu, aby se médiím dostalo pozornosti i v pastoraci, zvláště v katechezi. A to proto, že jde o „novou řeč“ a „novou kulturu“. Kromě jiného je audiovizuální řeč řečí, které děti dobře rozumějí, protože je jejich mateřštinou. Na základě těchto skutečností se katecheti nacházejí v situaci misionářů, kteří, aby mohli komunikovat v misijním území, se musejí naučit řeč země, do které jsou pozváni. Jde tedy o čin průkopnický, o setkání kultur. Sám papež hovořil o tom, že v tomto setkání kultur jde o možnost komunikace evangelia a jeho hodnověrnosti. Audiovizuální řeči nepůjde jen o to, aby obraz posloužil jako pomůcka k našemu vyprávění, jde o něco víc: zapojení masmédií nemá za cíl jen zpřístupnit poselství evangelia lidem. Jde o mnohem vážnější záležitost, o samu evangelizaci moderní kultury zprostředkované masmédií.

VIDEO

V prvních obdobích křesťanství se hlasatelům Božího království osvědčila podobenství. Ve středověku sloužily jako podpora a prostředek evangelizace např. skleněné vitráže katedrál. Dnes je jedním z možných komunikačních prostředků při katechezi video. Komunikovat prostřednictvím videa znamená kromě jiného ukázat obraz církve, která je vnímavá pro novou mentalitu mladé generace a její potřeby.

Při práci s videem v katechezi narážíme v našich podmínkách na dvě základní překážky. První překážkou je nedostatek vhodných prostor s příslušnou technikou. Druhou překážkou je ještě stále malá zkušenost a odbornost katechetů při práci s videem. Pokud s ním občas pracují, jde spíše o “kino v malém“. Když se žáci shromáždí okolo malé obrazovky, mělo by jít o něco víc, než jen se na něco podívat. Když někdo chce do katechetického procesu vložit práci s videem, stojí před dvěma otázkami: **Co vybrat? Jak se dívat?**

KRITÉRIA PRO VÝBĚR VIDEA

- **Technická kvalita.** V této oblasti neexistuje absolutní dokonalost. Při použití převzatých a dabovaných filmů jako je Ježíš z Nazareta, nebo Svatý František je kvalita zaručená. Ale pokud jde o amatérské produkty, je třeba jisté opatrnosti. Měli bychom

---

¹ ŠELINGA, Jozef. *Obraz a jeho úloha v katechéze*. Nitra, 1998, s. 114 – 117.

² JOHNOVÁ, Helena. *Abrahám v katechezi dětí. Obnova katecheze ve Francii a ukázka nového pojetí metodických materiálů. Cesty katecheze 1 (2009)*, s. 22-23.

---

umět kriticky zhodnotit zhotovené záběry, jejich propojené sekvence, jejich délku, přizpůsobený zvuk ... Toto vše přispívá k dobrému vnímání dokumentu.

- **Realizace.** Pokud jde o reportáž, nebo diskusi, oceňuje se rozdílnost pohledů, poukážeme na detaily, přítomnost konečné syntézy. Pokud jde o filmové zpracování biblického příběhu, je třeba, aby se katecheta s filmem dobře seznámil a odlišil od sebe pasáže, které pravdivě představují prostředí, v němž se biblický příběh odehrával, dále pasáže, které odpovídají biblickému textu, a pasáže, které jsou jeho volnou interpretací (zde se mohou vyskytnout mnohé „eisegeze“ – doplňky autora, které biblický text a jeho původní poselství neobsahuje).
- **Trvání.** Zdá se, že trvání je podstatné. Musí souhlasit s cílem setkání. Katecheta chce pomocí videa vyprovokovat debatu, informovat žáky, umožnit jim poznat různé názory na určité téma. Všeobecně, když jde o obohacení diskuse, dokument by měl trvat 15 až 20 minut. U biblických příběhů zvláště pro malé děti stačí kratší sekvence, cca do 10 minut. Zde jde o pomoc vžít se do příběhu a uvažovat o něm.
- **Emotivní stránka.** Emotivní stránka člověka je důležitým prvkem. Některé obrazy jsou nevhodné, při používání jiných je třeba být opatrný. Například taková opatrnost se vyžaduje při dokumentu „Němý výkřik“, kde se rozebírá problém umělého ukončení těhotenství. Sama televize při tvorbě zpravodajských relací systematicky eliminuje krvavé záběry, házení mrtvol do kamionů ...

ANIMACE ZA POMOCI VIDEOA při práci s dokumentem, který má podnítit přemýšlení žáků o tématu a jejich diskusi – ŠEST DOPORUČENÍ

- **Pozorování má probíhat ve vhodné a příjemné místnosti.** Shromáždit se před malou obrazovkou znamená prožívat určitý pocit sounáležitosti. Žáci nejsou v kině. Přichází s cílem shlédnout nějaký dokument, ale též diskutovat a vyměnit si názory. Diváci „nejsou úplně ve tmě“.
- **V krátkosti představíme video:** autora, vydavatele, cíl a téma dokumentu.
- **Dívat se poprvé.** V některých případech je dobré rozdělit žáky na menší skupiny a každé skupině určit, na který aspekt se má zaměřit. Například jedna skupina si bude všimnout zejména místa, kde se děj odehrává, jiná osob, které tu vystupují.
- **Pozorování podruhé.** Žáci nemusí vidět celý dokument, ale pouze nejdůležitější sekvence.
- **Neustále se vracet k dokumentu.** Existuje riziko odbočování. Katecheta by se měl snažit o to, aby se hovořilo o tom, co v dokumentu skutečně bylo, a ne, co v člověku evokuje. Alespoň ne v první fázi.
- **Konfrontovat s více dokumenty.** K určitému tématu je možné přistupovat z různých hledisek, a rovněž použít různé prameny informací. Pokud je to jen možné pro objektivitu postoje, je tento přístup nezbytný.

FILMOVÉ ZPRACOVÁNÍ BIBLICKÉHO PŘÍBĚHU - doporučení

Filmová ukázka slouží k uvedení do příběhu. Děti se při ní seznámí s prostředím, ve kterém se příběh odehrál, dále s jeho hlavními postavami a jejich stručnou charakteristikou, porozumí vzájemným vztahům mezi těmito osobami a jejich vztahu k Bohu. Druhým cílem, jehož dosažení filmová ukázka nabízí, je vžít se do příběhu, nechat ho na sebe působit a vybrat si momenty (scény), které se diváků osobně dotýkají.

Na základě tohoto uvedení pak s dětmi příběh čteme, pracujeme s autentickým textem, hledáme jeho poselství a jeho význam pro děti. Tento proces můžeme podpořit zařazením výtvarné činnosti, zpěvem, tematickými hrami apod. To vše má směřovat k modlitbě a ke slavení Boží lásky, jež zachraňuje člověka pro nový život.

Před tím, než katecheta bude pracovat s filmem s dětmi, musí si práci připravit podle výše uvedených doporučení, zvláště si prostudovat exegetické poznámky, které pomohou člověku objevit původní poselství autora biblického textu. Dále je třeba přemýšlet o souvislosti mezi tímto poselstvím a životem dětí a vybrat téma setkání (film jich obvykle nabízí více). Podle toho je třeba zvolit ve filmu sekvence, které budou dětem promítnuty, a scény, se kterými chce katecheta zvláště pracovat s ohledem na zvolené téma.

Postup při práci s filmem s dětmi (jde o film, který vypráví biblický příběh):

1. Promítněte celý film (nebo jeho vybrané sekvence) a nechte děti volně reagovat. Na tabuli nebo papír zapisujte:
  - co děti viděly,
  - co slyšely,
  - které momenty považují za důležité,
  - jaká klíčová slova zachytily (to jsou schopny až po určité době trénování tohoto způsobu práce)
  - co nepochopily
  - jakým složitým místům neporozuměly
  - popis míst, kde se události odehrávají
2. Přehrajte film znovu s tím, že ho budete zastavovat na určitých, předem zvolených místech, aby si děti více všimly konkrétního výjevu, poslechly si určitá slova, aby se pokusily lépe pochopit, co chce obrázek říci. Poté doplňte zápisy na tabuli o to, co při prvním shlédnutí uniklo.
3. Katecheta vysvětlí nepochopené věci a dá dětem několik námětů k přemýšlení – ty s nimi mohou pracovat ve skupinách (starší děti) nebo pracují všichni společně. Důležité myšlenky z diskuse zapište na tabuli.
4. Děti si udělají vlastní „zápis“ do sešitu: nakreslí si scénu, která se jim ve filmu líbila, zapiší si k ní větu, kterou si zapamatovaly a která je oslovuje.
5. Pro prohloubení porozumění textu lze zařadit další aktivity zaměřené na práci s biblickým textem, z něhož filmový příběh vychází.

-
6. Katecheta pozve děti k modlitbě (v rámci katecheze), ve které děti vyjádří svoji osobní odpověď na viděné, slyšené a promýšlené.

NÁBOŽENSKÝ HRDINA – svědkové víry a světci.

K pramenům katecheze patří také životy svědků víry – světců. S jejich životopisem se setkáváme nejen na stránkách knih, ale také v hraných nebo animovaných dokumentech. Cílem katecheze při použití videokazet není jen jejich “připomenutí“, ale hlavně objevení poselství jejich života na základě jakési analýzy jejich života. Na základě různých úhlů pohledu si všimněte, co autor hovoří o svědkovi víry:

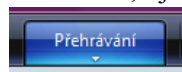

Animované příběhy Starého a Nového zákona

Jedná se o cyklus DVD, který je členěn do tematických sad po čtyřech titulech. Jednotlivé filmy jsou dlouhé cca 25 minut, lze je použít v počítači nebo v DVD přehrávačích. Na každém DVD je film v české, slovenské a anglické verzi. Přehled vydaných filmů a jejich obsah je popsán na slovenských internetových stránkách <http://www.studionadej.sk/abp>.

Tipy pro přehrávání DVD

Mezi základní programy počítače, který používá operační systém Windows, je program Windows

Media Player. Po jeho spuštění vyberte na horní liště „Přehrávání“ „Přehrát neznámý disk DVD“. Ukáže se hlavní menu. Pokud se chcete z některého místa rychle vrátit do menu, klikněte na pravé tlačítko myši, v rubrice „funkce DVD“ je odkaz na „návrat do hlavního menu“. Ve filmu se lze pohybovat buď pomocí výběru jedné z kapitol, nebo, chcete-li využít kratší úsek, pomocí časové lišty.

Dále můžete využít některý z dalších DVD playerů. Některé se nabídnou automaticky. U jiných je potřeba otevřít adresář „počítač“ a u „Jednotka DVD RW“ vybrat „Otevřít pomocí ... (vybraný program)“.

HP QuickPlay – DVD play: ikonka DVD Play

- Přes tlačítko (vlevo dole) se dostanete do nastavení „technických parametrů“, můžete měnit poměr stran obrazovky a hlavně rychle (i během filmu) měnit jazyk a zapínat nebo vypínat titulky (ty obsahují biblické verše, které jsou ve filmu použity).
- Pohyb ve filmu: Tlačítko vás vrací do hlavní nabídky, kde můžete zvolit „kapitolu“. Nebo lze posouvat přímo ukazatelem doby. Nebo těmito tlačítky . Tlačítka nefungují!

Totéž platí pro VLC media player. Pokročilejší uživatelé doporučují stáhnout si KMPlayer (zdarma, dostupný na stránkách slunecnice.cz nebo stahuj.centrum.cz apod.), který umí pracovat se všemi videoformáty.

Upozornění! Vždy raději vyberte přehrávání přes adresář „počítač“. Pokud otevřete nejprve přehrávač, a pak otevíráte disk k přehrání, ukáže se adresář s jednotlivými úseky DVD (soubory s příponou „.vob“), už nefunguje přepínání do menu.

Kvíz

Součástí každého DVD je kvíz. Je zaměřen na prověření informací z příběhů. K dalšímu přemýšlení nad příběhem Proč? K čemu? apod. nevede. Otázky z kvízů jsou vypsány na internetových stránkách. Např. k DVD Samuel jsou na adrese:

<http://www.studionadej.sk/abp/samuel/>

Kvíz je rozdělen na tři úrovně. Každá z nich obsahuje 10 otázek, každá má na výběr ze čtyř možností odpovědí. Pokud odpovídající odpověď nezná, může kliknout na Bibli, kde se mu

---

otevře odpovídající pasáž textu, nebo na film, kde se přehraje ukázka. Na konci je ještě bonusová otázka, která začíná video ukázkou z některého dalšího dílu Animovaných biblických příběhů, po kterém následuje otázka. Tento bonus lze přeskočit.

Otázky jsou bodovány, bodovací systém je v menu popsán. Z katechetického pohledu však nedoporučujeme v rámci katechezí soutěžit ve znalostech! O ty nám určitě v první řadě nejde. Vystavujeme se nebezpečí, že děti si z celého programu pouze zapamatují určité „informace“ a vytratí se snaha představit jim biblický text jako osobní oslovení Bohem každého z nás.

Hodnocení kvízu má navíc velmi podbízivý styl podobný komerčním soutěžím (například hodnocení „Ano! Samozřejmě! Poslouchej Boží hlas!“).

